

Секція 13. Політична думка: історія та сучасність

Асп. А.С. Тіхонова, Національний університет харчових технологій, Київ

ПРИНЦИП РЕФЛЕКСІЙНОЇ РІВНОВАГИ В «ТЕОРІЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ» ДЖОНА РОЛЗА

Найбільш відомими концепціями справедливості, а саме справедливого розподілу доходів є егалітаристська, утилітаристська, роулзівська і ринкова. Егалітаристська концепція вважає справедливим зрівняльний розподіл доходів, тобто коли всі члени суспільства отримують рівні блага. Утилітарний принцип виходить з вчення Бентама, основоположника доктрини утилітаризму. Головним завданням держави є забезпечення щастя для як можна більшої кількості членів суспільства. Ринковий розподіл припускає відповідність доходу кожного власника засобів виробництва кінцевому продукту. Соціальна справедливість, при цьому, встановлюється ринком і його регуляторами [Хайек Ф. Пагубная самонадеянность. – М., 1992. – 109 с. – С. 32–71]. Роулзівською справедливістю вважається така диференціація доходів, при якій відносна економічна нерівність припустима лише тоді, коли вона сприяє досягненню більш високого рівня життя найбільш вразливими членами суспільства [Ролз Дж. Теорія справедливості / Пер. з англ. О. Мокровольський. – К.: «Основи», 2001. – 37 с. – С. 8].

Для визначення умов гармонії протилежних принципів, які раціональний суб'єкт міг би обрати в природньому стані, **Джон Ролз** (американський філософ, основоположник ліберально-державницької концепції внутрішнього і міжнародного права, котра в значній мірі лежить в основі сучасної політики США) пропонує метод рефлексійної рівноваги. Він дозволяє конкретизувати уявлення людей про справедливість.

Автор розглядає центральні ідеї та цілі своєї концепції, названої ним «**справедливість як чесність**», в якості як основи філософської концепції конституційної демократії, так і життєздатної альтернативи доктринам, перш домінуючим в західній філософській традиції - класичному утилітаризму і інтуїтивізму. Даний метод є дуже важливим в концепції Ролза та має в теперішній час велику популярність у вирішенні етичних питань, що виходять за межі самого розуміння справедливості [Ролз Дж. Право народів (лекція) / Ролз Дж. – Вопросы философии. – 2006, № 9. – 105 с. – С. 35–56].

Ролз бажав пояснити принципи справедливості, які притаманні сучасній ліберальній демократії не з принципів утилітаризму, а суспільного договору. «Я не вірю, – переконував Ролз, – в здатність утилітаризму забезпечити задовільне витлумачення основних прав і свобод громадян, як вільних і рівноправних осіб... Я удався до загальнішого й абстрактнішого подання ідеї суспільного договору, виходячи на неї через ідею первісної позиції» [Ролз Дж. Теорія справедливості / Пер. з англ. О. Мокровольський. – К.: «Основи», 2001. – 37 с. – С. 12]. В своїй «Теорії справедливості» Ролз намагається показати, що існують певні принципи справедливості які б могла обрати кожна розумна людина. Методологічно Ролз здійснює свого роду мисленевий експеримент.

Ролз звертається до ідеї **рефлексійної рівноваги** передусім для прояснення наших інтуїтивних моральних уявлень про справедливість. У відповідності до проміжної цілі моральної філософії, справедливість як чесність, являє собою гіпотезу про те, що принципи, які мали би бути обрані у вихідному положенні, тотожні принципам, які відповідають нашим моральним судженням, а тому ці принципи описують наше відчуття справедливості. Проте таких вихідних уявлень недостатньо для того, аби вони могли стати підґрунтям реальної поведінки чи принципами організації державних інститутів.

З точки зору моральної теорії найкращий розгляд почуття справедливості людини – це не такий, який підходить його судженням до перевірки певної концепції справедливості, а скоріше такий, який підходить до його судження у рефлексійній рівновазі. Як ми побачили, така ситуація виходить після того, як людина зважає різноманітні запропоновані концепції і або ревізує свої судження для узгодження з однією з концепцій, або ж повертається до своїх вихідних переконань.

Сутність методу рефлексійної рівноваги полягає, відповідно, в тому, що, для того аби отримати відповіді на питання, що цікавлять людей, необхідно порівнювати моральні судження, принципи і теорії, у тому числі не лише теорії моралі, але й більш загальні соціальні теорії. В «Теорії справедливості» Ролз говорить в основному про теорії справедливості, що представлені в історії етичної думки, і ті теорії, які можна було б передбачити в якості нових теорій, що будуть винесені в майбутньому [Rawls, J. Distributive Justice // P. Laslett and W. G. Runciman (eds.), Philosophy, Politics, and Society. Third Series, – London: Blackwell; New York: Barnes & Noble, 1967. – 82 P. – P. 41]. Все це має бути взяте до уваги при вирішенні питання про розуміння справедливості. В результаті можна досягнути певного еквілібризму («рефлексійної рівноваги») між тим та іншим у застосуванні до вирішення даного конкретного питання, але не може бути обґрунтована остаточно істинність тієї чи іншої моральної теорії, принципу, чи судження. **Еквілібризм** також береться до уваги тоді, коли вирішується конкретне питання про розподілення певних благ, наприклад питання про справедливу оплату праці.

Очевидним є прагнення Ролза у всіх випадках, тобто і у випадку загального визначення справедливості, і у випадку відповіді на конкретні питання забезпечення справедливості по відношенню до окремих осіб, уникнути вирішення з огляду на лише один панівний принцип.

Головна сутність принципу рефлексійної рівноваги – поступове узгодження наших суджень, принципів, ідеальних уявлень та конкретних обставин, при чому в результаті цього узгодження час від часу ми зможемо досягати точки стабільності, точного розуміння того, що є справедливість і яким чином вона має бути реалізована в суспільстві.

Тобто, Ролз наголошує на тому, що **концепція справедливості** – не є догматична, фіксована, негнучка. Концепція справедливості не може бути редукована з самоочевидних засновків або умов; навпаки, її обґрунтування – це справа взаємної підтримки багатьох розглядів, які складаються в один узгоджений погляд.

Отже, концепт справедливості постає як система, що розвивається, узгоджується та вдосконалюється.

Науковий керівник: д. філос. н. Кітов М.Г.

Заява
на участь в міжнародній науковій конференції
«Дни науки философского факультета - 2013»

- ❖ Ф.И.О.: Тіхонова Анастасія Сергіївна;
- ❖ место учебы (работы) и должность: Київ, Національний університет харчових технологій, кафедра менеджменту, аспірант
- Тема доклада: «Принцип рефлексійної рівноваги в «теорії справедливості» Джона Ролза»
- название секции: **Секція 13. Політична думка: історія та сучасність**
- ❖ контактный телефон: +380934860454
- ❖ электронный адрес: juzik_n@mail.ru
- ❖ поселение не требую
- ❖ официальное приглашение: не требую

Авторська довідка

Тіхонова Анастасія Сергіївна, аспірант кафедри менеджменту Національного університету харчових технологій (м. Київ –01033), вул. Володимирська 68).

Домашня адреса: м. Київ – 01037, проспект Червонозоряний 37, кв 21

Тел. 2703393 (домашній); 0934860454 (мобільний)

Електронна адреса: juzik_n@mail.ru